

KİTAP İNCELEMESİ

Örgüt Sağlığı

Yard. Doç. Dr. Selahattin Turan
Osmangazi Üniversitesi Öğretim Üyesi

Okullar, hayatımızın büyük bir bölümünü geçirdiğimiz yaşama alanlarıdır. Okul yaşamındaki niteliğin artırılmasının “sağlıklı bir okul” ile mümkün olabileceği ileri sürülmektedir. Sağlıklı bir okul; kurum açısından bakıldığında her şeyden önce çevresiyle iyi ilişkiler içinde olan, bu çevre tarafından meşrulaştırılan ve bu çevreden destek alan okuldur. Yönetim boyutundan incelendiğinde ise sağlıklı; okula kaynak sağlayan, bu kaynakları dağıtan, okulun amaçlarını gerçekleştirebilmesi için çalışanlarına yön veren ve rehberlik edebilen bir okul müdürüne ihtiyaç duymaktadır. Öğretmen açısından bakıldığında, öğrenme ve öğretmenin en verimli şekilde yürütüldüğü bir duruma göndermede bulunulur. Başka bir ifadeyle, akademik başarının ön plana çıktığı, öğrenmenin her şeyden önce geldiği bir anlayışın egemen olduğu bir ortam anlamına gelmektedir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde örgüt sağlığı ile ilgili kavramlar açıklanmıştır. İkinci bölümde ise örgüt sağlığı ile ilgili çalışmalar özetlenmiştir. Son bölümde ise yazar tarafından Türkiye’de örgüt sağlığına ilişkin yapılan bir araştırma ve sonuçları tartışılmıştır. Ayrıca ekler kısmında örgüt sağlığı ölçeğinin geliştirilmesi, örgüt sağlığı ölçeğinin boyutları, okulların örgüt sağlığının hesaplanması ile ilgili konular ve çalışmada yararlanılan örgüt sağlığı ölçeği yer almaktadır.

Son yıllarda okulu bütüncül olarak anlamaya ve çözümlenmeye çalışan araştırmacılar örgüt sağlığı ile ilgili olan örgüt kültürü, örgüt iklimi, örgütsel etkililik gibi örgütsel değişkenlere büyük önem vermeye başlamışlardır. Örgüt sağlığı kavramı okulun “psiko-sosyal” durumunu gösterir. Bu bakımdan okulun “psiko-sosyal” durumunun ortaya konulması; okul yönetiminin etkililiği, pozitif bir okul atmosferi oluşturulma ve okulda değişime ihtiyaç olup olmadığının belirlenmesi bakımından önemlidir. Başka bir ifadeyle;

Okulların örgüt sağlığının belirlenmesindeki amaç sadece durumu tespit etmek değil aynı zamanda bu durum tespiti sonuçlarına göre iyileştirme planları hazırlamaktır. Okulun sağlıklı veya sağlıksız olması değişim ve yenileşme için bir belirtidir. Esas olan, nelerin bu problemlere sebep olduğunun belirlenmesidir. Kısaca ölçümler, teşhis ve problemlerin çözümünde kavramsal temelleri belirler (s. 22).

Örgüt sağlığı kavramı bir metafor olarak okulun bütüncül anlaşılması için ilgili araştırmacılar tarafından kullanılan bir kavram olup bir çok boyutu bulunmaktadır. Bunlardan en popüler ve klasik olanı üç boyutu içermektedir. Bu boyutlardan birincisi görev ihtiyaçları ile ilgili olup başarılabılır amaçların ifade edilmesi, serbest bir iletişim ortamı ve gücün eşit dağılımına göndermede bulunur. İkinci boyut ise yaşamı sürdürme ihtiyaçları ile ilgili olup kaynakların kullanımı, birbirine bağlılık ve moral konularını inceler. Son boyut ise büyüme ve gelişme ile ilgili olup yenileşme, özerklik, uyum ve problem çözme yeteneği ile ilişkindir.

Etkili okul, örgüt iklimi ve örgüt kültürü çalışmalarını bir tarafa bırakılırsa, okulu bütüncül açıdan ve özellikle de örgüt sağlığı açısından değerlendiren çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu açıdan

bakıldığında yazarın bu çalışması; bu kavramın Türk eğitim yönetimi literatürüne kazandırılması ve bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutması bakımından önemli bir çalışmadır. Bu çalışmanın sonucunda ulaşılan bulgular örgüt sağlığına ilişkin beş boyutun olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar; örgütsel liderlik, örgütsel bütünlük, çevresel etkileşim, örgütsel kimlik ve örgütsel üründür. Başka bir deyişle, araştırma sonucuna göre, bir örgüt olarak okulun sağlığında rol oynayan etmenlerin başında etkili bir liderliğe sahip olması, kendi içinde bir bütünlük taşıması, iç ve dış çevreyle etkili bir iletişim, her okulun kendine özgü bir kimliğinin olması ve nitelikli ürünler vererek değişip ve büyümesi anlamına gelmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma, 'örgüt sağlığı' kavramının Türk eğitim yönetimi literatürüne kazandırılması, kavramın teorik temellerinin oluşturulması bakımından önemli bir çalışmadır. Ayrıca yazarın alanla ilgili çalışmaları özetlemesi, örgüt sağlığı anketinin geliştirilmesi, uyarlanması ve değerlendirilmesinin yapılması sonraki araştırmalara rehberlik etmesi bakımında da alana önemli bir katkı olarak yorumlanmalıdır. Çalışmanın özellikle de son yıllarda gündeme gelen okul geliştirme çabalarında, eğitim yöneticilerine rehberlik edebilir ve kullanılabilir.

Altun, S. A. (2001). *Örgüt Sağlığı*. Ankara: Nobel Yayınları, 120 Sayfa + viii.